

**НАУКОВА РОБОТА З
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА:**

*МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ І
БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ 3, 4 КУРСІВ*

Київ – 2014 р.

Гладуш Н.Ф., Чала Ю.П. Наукова робота з перекладознавства: методичні рекомендації до написання курсових і бакалаврських робіт для студентів 3, 4 курсів. – Київ: КУ імені Бориса Грінченка, 2014. – 33 с.

Бакалаврська робота – важливий етап у підготовці бакалавра. Це результат його наукової і навчальної діяльності в стінах університету і водночас показник його професійної і наукової зрілості, здатності до творчої роботи в умовах безперервної освіти і самоосвіти. Тому організації роботи студента над бакалаврською роботою (проектом) надається велике значення.

Бакалаврська (курсова) робота має продемонструвати не тільки знання лінгвістики і теорії перекладу, наявність необхідних фонових знань і практичне володіння прийомами перекладу, але й, у першу чергу, представляти собою самостійне наукове дослідження.

У процесі роботи студент на практиці знайомиться з закономірностями теоретичного мислення, з основними етапами, принципами організації і методикою проведення наукового дослідження, систематизації, класифікації і оцінки наукових фактів, з правилами узагальнення і оформлення результатів дослідження.

Згідно діючого навчального плану курсова і бакалаврська роботи складають єдине ціле. Курсова робота розглядається як свого роду проміжний результат дворічної роботи над темою.

Бакалаврська робота входить у навчальний план студентів 4 курсу (VII-VIII семестри), роботу захищають по завершенню 4 курсу.

ВИБІР ТЕМИ КУРСОВОЇ (БАКАЛАВРСЬКОЇ) РОБОТИ

Роботу над курсовим (бакалаврським) проектом студент розпочинає одразу ж після початку 4 курсу, коли тема роботи проходить затвердження на засіданні кафедри. Тому вибрати і сформулювати тему дослідження необхідно в кінці третього курсу.

До цього часу студенти вже прослухали курс теорії перекладу і спецкурс з деяких її аспектів, що значно полегшує вибір кола проблематики, яка їх цікавить. Необхідно, однак, враховувати один момент, який часто породжує немалі труднощі. Як правило, тема бакалаврської (курсової) роботи присвячена дослідженню певної теми на матеріалі конкретного перекладу (повного чи реферативного), виконаного студентом. Інакше кажучи, виконаний переклад має містити ті мовні явища, розгляду яких присвячене дослідження. Однак

дібрати текст для перекладу під заздалегідь сформульовану конкретну тему іноді буває дуже важко. Тому на практиці, зазвичай, спочатку обирають текст стилю і жанру, яким надається перевага, здійснюють його передперекладацький аналіз, виділяють характерні для нього особливості і тільки після цього формують тему дослідження.

Бакалаврська робота може і не включати в себе переклад. У цьому випадку вона, як правило, має представляти теоретичне дослідження з проблем перекладу, зіставної лінгвістики, зіставного аналізу перекладів чи лексикографії. В останньому випадку предметом дослідження слугують двомовні словники, принципи укладання словника, технічний і науковий апарат, розвиток відтінків значень слів, невраховані словниками значення, терміни тощо.

Тема дослідження може бути сформульована студентом самостійно (в цьому випадку вона у подальшому уточнюється разом з його науковим керівником) або обрана з утвердженого списку тем, запропонованих викладачами кафедри. В останньому випадку відповідний текст або пропонується викладачем разом з темою, або – що на практиці буває частіше – студент стикається з вже згаданою складністю пошуку тексту. Як правило, допомогти у визначенні кола інтересів, виборі жанру і типу перекладу за необхідності може викладач, який читає відповідний теоретичний чи прикладний курс або той, хто проводить на 3 курсі практичні заняття з перекладу, а також будь-хто інший з викладачів за проханням студента чи за рекомендацією кафедри.

Тема бакалаврської (курсової) роботи може бути або **науково-дослідною**, тобто присвячена невивченому чи маловивченому питанню лінгвістичної науки, або навчально-дослідницькою. В останньому випадку обрана у якості теми бакалаврської роботи лінгвістична проблема у науковому плані може бути достатньо вивченою, але з навчальною метою вона обирається як об'єкт дослідження для навчання студента методології і методиці наукового пошуку. Очевидно, що не тільки в першому, але й у другому випадку бажано, аби в роботі був елемент новизни: висунута нова проблема, яка ще не набула

достатнього висвітлення у науковій літературі, встановлені нові зв'язки між відомими лінгвістичними явищами, виявлені нові ракурси вже відомої проблеми, загальної або часткової.

Дослідження того чи іншого лінгвістичного явища має здійснюватися у перекладацькому контексті. Інакше кажучи, вивчення, наприклад, конкретної синтаксичної конструкції у вихідній мові має супроводжуватись встановленням закономірностей її передачі мовою перекладу.

Вдало обрана і добре сформульована тема не тільки полегшує роботу студента на четвертому курсі. Згодом вона може слугувати базою для поглиблених наукових досліджень, якщо випускник обере для себе науковий або науково-педагогічний шлях. Але й в інших сферах діяльності сучасний працедавець все частіше і частіше вимагає від кандидата на заміщення вакантної посади не тільки диплом, але й додаток до нього з вказуванням теми курсової і бакалаврської роботи, а в окремих випадках – навіть повних даних із залікової книжки. Про це майбутньому спеціалісту слід знати і пам'ятати.

Зазвичай студенти, які навчаються за напрямом підготовки: 6.020303 Філологія (переклад), виконують бакалаврські (курсіві) роботи з перекладознавства, але як виняток може бути обрана тема і за іншими дисциплінами, які безпосередньо входять до сфери професійної підготовки за даною спеціальністю. Як правило, бакалаврська (курсіві) робота на нелінгвістичну тему має включати і переклад тексту з іноземної мови українською або з української іноземною за вибраною тематикою.

Вибір тексту для перекладу потребує особливої відповідальності: можна сказати, що від того, буде він вдалим чи ні, значною мірою залежить успіх всієї роботи. У першу чергу рекомендуються тексти економічної тематики, але теоретично для цих цілей підходить будь-який текст, оскільки спеціалісту-перекладачеві в майбутньому доведеться мати справу з матеріалами найрізноманітніших жанрів і стилів. І все-таки перш ніж зупинитися на чомусь конкретному (наприклад, на художній літературі), краще ще раз все зважити. Звичайно, переклад художньої літератури – справа захоплююча. Але разом з тим, упритул наближаючись до художньої творчості, він потребує особливих

нахилів і здібностей. Не випадково в союзах письменників є секції художнього перекладу. Але й інші жанри (у першу чергу публіцистика, яка поєднує в собі елементи найрізноманітніших жанрів, у тому числі художнього) по-своєму цікаві і містять труднощі, долати які для перекладача може бути не менш захопливою справою. Словом, до вибору тексту для перекладу слід підходити зважено і самокритично, і якщо ви до цього ніколи художнім перекладом не займались чи займались, але поки що без особливого успіху, обирати його для бакалаврської роботи навряд чи варто.

В принципі, звичайно, можна взяти і декілька текстів різних жанрів, треба тільки пам'ятати, що у всіх з них без винятку має бути те лінгвістичне явище, яке лягатиме в основу теоретичної, дослідницької частини.

Але вибір на користь художнього тексту все-таки зроблений і одразу ж виникає питання щодо визначення з твором. Посилаючись на те, що професія перекладача передбачає роботу з будь-якими текстами без виключення, студент нерідко обирає для бакалаврської перший бульварний роман чи оповідання сумнівної художньої цінності. Написані вони, на перший погляд, простою (насправді ж – примітивною) мовою, особливих труднощів в силу цього такий переклад не викликає, і тому впоратись з курсовою, а потім і з бакалаврською, роботою можна буде швидше і легше. Нічого не може бути більш помилковим, ніж така точка зору! По-перше, авторів, які пишуть простою (але не примітивною) мовою, як відомо будь-якому професійному перекладачеві, перекладати завжди складніше, але студент 4 курсу може просто не знати цього. По-друге, як засвідчує практика, можуть виникнути психологічні труднощі під час обговорення деталей перекладу, особливо з науковим керівником. А по-третє, - і це найголовніше – у тексті, написаному примітивною мовою, яка позбавлена образності і певної художності (і, відповідно, такою ж мовою у перекладі), дуже складно виділити предмет лінгвістичного дослідження. І тоді студент змушений хапатися за яку-небудь «рятувальну» тему типу лексико-граматичних трансформацій при перекладі, яка у наш час справедливо вважається перекладацькою банальністю і свідчить про небажання чи невміння автора здійснити аналіз тексту і дослідження

науково- і методично- значущої перекладацької проблеми. Так, як правило, і сприймає такого роду роботу державна атестаційна комісія.

Крім того, аналіз індивідуального художнього стилю автора, який відноситься до високої, а не бульварної літератури, розгляд його місця і ролі у національному і світовому літературному процесі дають можливість студенту повніше продемонструвати свої фонові знання, що також входить у завдання дипломної роботи.

Бажано, аби тематика обраних для перекладу спеціальних текстів відображала сучасний стан громадського виробництва, тобто аби вона була присвячена тим сферам науки, техніки, економіки, фінансів тощо, які зараз найдинамічніше розвиваються, і тому в них спостерігається усе зростаючий попит на перекладацьку роботу. Це дозволяє у майбутньому спеціалісту-перекладачеві легше адаптуватися до умов ринку праці.

Обраний для перекладу текст має бути оригінальним, не перекладним. Інакше кажучи, оповідання чи статтю (інструкцію, документ тощо), перекладені, наприклад, англійською мовою з фінської, новогрецької чи якоїсь іншої мови та опубліковані в американському журналі, брати як текст перекладу українською мовою і об'єкт білінгвального (англо-українського) дослідження неможна, оскільки у даному випадку процес перекладу буде не білінгвальним, а трілінгвальним і може виступати як об'єкт дослідження тільки в останній якості, що має бути відповідним чином відображено в темі. Крім того, вибраний для перекладу текст має перекладатися українською мовою вперше. Перекладався вибраний текст до того чи ні – має встановити студент.

Дані майже про всі опубліковані переклади є в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського.

Якщо для перекладу свідомо обирається вже перекладений текст, студент має аргументовано обґрунтувати необхідність нового перекладу. Як правило, це буває, коли опубліковані переклади не відповідають вимогам, що висувають до їхньої якості. У цьому випадку робота має містити зіставний аналіз перекладів з вказівкою виявлених недоліків. У будь-якому випадку вже опублікований

переклад не може використовуватися тільки як текст для виправлення, з тим аби потім його видати за свій, тобто як плагіат. Встановлення наявності плагіату у перекладі веде за собою анулювання відповідних оцінок на будь-якому етапі навчання студента у ВНЗ до моменту отримання диплому.

Як вже зазначалося, на початку VIII семестру теми бакалаврських (курсних) робіт затверджуються на засіданні кафедри. Вона ж у випадку необхідності за представленням наукового керівника затверджує зміну теми.

Курсова робота на III курсі

Згідно діючого навчального плану, у VII-VIII семестрах студент має виконати переклад з іноземної мови українською або з української на англійську – практичну частину бакалаврської роботи.

Обсяг перекладу з іноземної мови українською складає 1,5-2 авторських аркуша (60-80 тис. друкованих знаків) залежно від складності тексту. Обсяг перекладу з української мови на іноземну може бути на 25% менше. Один авторський аркуш дорівнює приблизно 24 сторінкам тексту (комп'ютерний набір) мовою перекладу, надрукованого через 1,5 інтервал. При комп'ютерному наборі шрифт тексту і розмір інтервалів між рядками необхідно вибирати так, аби кількість ударів у рядку і кількість рядків на сторінці була аналогічною.

До такого оформлення тексту необхідно звикнути з самого початку ще й тому, що друкований аркуш у наш час нерідко слугує одиницею оплати роботи перекладача і будь-які відхилення у бік збільшення щільності тексту (а саме так частіше за все буває при комп'ютерному наборі) ведуть до зменшення розміру гонорару. Крім того, перший варіант набраного на комп'ютері перекладу підлягає редагуванню науковим керівником (у майбутньому – редактором) і тому між рядками має бути достатній інтервал для внесення відповідного виправлення і зауважень.

Працювати над перекладом слід рівномірно протягом всього року. По-перше, навчальним відділом і випусковою кафедрою встановлені терміни проміжного контролю, коли відсоток виконаної роботи відмічається у спеціальних картках. Студенти, які не виконали необхідний обсяг робіт до встановленого терміну, як правило, не допускаються до екзаменаційної сесії.

По-друге, несвоєчасне виконання роботи може порушити встановлений індивідуальним планом графік роботи наукового керівника і тоді він у силу об'єктивних обставин не зможе перевірити її у встановлені терміни (з тим же результатом для студента). Терміни представлення роботи для проміжного контролю вказані у картці контролю. Будь-які відхилення від них необхідно узгоджувати з науковим керівником.

Паралельно з роботою над перекладом студент має скласти попередню бібліографію наукових робіт за вибраною темою. Завдання це кропітке і вимагає немалих витрат часу на роботу в бібліотеках, де проводиться бібліографічний пошук. Його мета – загальне знайомство з літературою, яка є в наявності з певної теми, різними аспектами проблеми, відбір літератури для подальшого вивчення тощо.

Краще за все бібліографічний пошук починати з відвідування дисертаційної читальної зали.

Якщо дисертації за обраною вами темою є в наявності у залі, їх треба продивитися, по-перше, аби отримати загальне уявлення про науковий стан проблеми, а, по-друге, аби ознайомитися з бібліографією, де можна знайти цінні відомості про існуючу літературу з даної теми, особливо малотиражної, яка не завжди певним чином відображена у каталогах центральних бібліотек, але нерідко містить викладення оригінальних поглядів.

Склавши список цікавих для вас назв разом з їхніми шифрами і вказуванням бібліотеки, в фондах якої те чи інше видання знаходиться (шифри краще виписувати на картку одразу, аби потім знову не витратити час на їхні пошуки у каталозі), усі книжки зі списку (зрозуміло, по частинах) необхідно замовити і продивитися, оскільки бувають випадки, коли назва книги не зовсім або зовсім не відображає її зміст. З трьох видів читання – пошукове, з загальним охопленням і аналітичне – на цей етап роботи припадають перший і другий. Виявлену літературу за вибраною темою швидко прочитують, аби скласти чітке уявлення про загальний обсяг і основні аспекти проблеми, яка у ній висвітлюється, наукової чи науково-дослідницької.

Про результати бібліографічного пошуку, тобто про концепцію, зміст проблеми і план дослідження, готують доповідь на захисті курсової у кінці семестру. Курсову роботу захищають перед комісією, яка призначається випусковою кафедрою. Разом з доповіддю, яку краще за все підготувати письмово і узгодити з науковим керівником, до захисту представляють виконаний у повному обсязі і перевірений науковим керівником переклад. На титульному аркуші курсової роботи має стояти відмітка про допуск роботи до захисту, завірена підписом наукового керівника.

Завершена робота (переклад) подається на кафедру разом з оригіналом не менше, ніж за тиждень до оголошеної дати захисту.

На захисті студент має стисло викласти сутність і зміст вибраної ним проблеми, підкріпивши свої тези прикладами з виконаного перекладу, і дати відповіді на питання, які виникли у членів комісії. Ясно, що переклад до цього моменту має бути доведений до відповідної якості, оскільки в іншому випадку спостереження студента можуть ґрунтуватися на неадекватному перекладі і не матимуть наукової цінності. Комісія знайомиться також з виконаним перекладом.

Курсову роботу оцінюють більшістю голосів членів комісії за традиційною для університету шкалою. Оцінку за курсову роботу проставляють у протокол захисту, в якому вказуються тема роботи і поставлені питання, в екзаменаційну відомість, а також в залікову книжку студента.

ЗАВЕРШЕННЯ І ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Перш ніж розпочати написання теоретичної частини слід ще раз перевірити якість перекладу і ліквідувати наявні недоліки. Переклад має бути підданий ретельному літературному редагуванню. Це необхідно тому, що він призначений слугувати джерелом емпіричних даних для теоретичного дослідження і узагальнень, а об'єктивні висновки можна зробити тільки на основі високоякісного лінгвістичного матеріалу.

Наступний етап роботи – аналітичне вивчення вибраного наукового матеріалу (аналітичне читання). На цьому етапі загальну концепцію, сформульовану на стадії написання курсової роботи, доцільно розгорнути в

детальний тезисний план теми (не плутати з планом бакалаврської роботи, інакше кажучи, з її загальною композиційною структурою, про яку йтиметься нижче).

Відібраний емпіричний матеріал (приклади) краще виписувати на окремі пронумеровані картки з вказівкою сторінок оригіналу і перекладу. Якщо приклад як виняток запозичений не з перекладеного самостійного тексту, а з іншого джерела (що, в принципі, має зустрічатися надто рідко), на картці необхідно вказати не тільки автора і назву оригіналу, автора перекладу (якщо такий використовується і виконаний не власне студентом), але і вихідні дані джерела, звідки приклад був запозичений. Такими картками легше оперувати, якщо виникне необхідність перенести приклад з одного розділу в інший чи поміняти його місцями з іншим прикладом.

Після того як матеріал вивчено і зроблені необхідні нотатки – обов'язково з вказівкою джерела! -, можна розпочинати написання теоретичної частини.

КОМПОЗИЦІЙНА СТРУКТУРА І ОБСЯГ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Структура бакалаврської роботи, як правило, складається з теоретичної частини, практичної частини (перекладу) і, за необхідності, додатків у вигляді таблиць, діаграм, графіків, глосаріїв, покажчика імен тощо.

Бажано, аби практична частина роботи супроводжувалася передмовою, яка містить відомості про автора перекладеного тексту, його місця у національній і світовій літературі, характерні особливості його творчості. Якщо твір перекладений не з початку перекладу, за необхідністю, для кращого розуміння, може бути представлено стисле викладення попередніх розділів чи частин.

Теоретична частина, у свою чергу, складається зі вступу, основної частини, висновків і бібліографії.

У вступі обґрунтовують вибір теми, важливість вибраної проблеми з теоретичної і практичної точок зору, висвітлюють її стан (тобто якою мірою вона розроблена у науковій літературі, які роботи присвячені їй безпосередньо, в яких з них вона лише побіжно згадується тощо). Тут же подається історичний

огляд наукової літератури з даної теми, її оцінка і особливості, по можливості, відзначається, які аспекти потребують подальшої розробки, висувається гіпотеза, формулюються цілі, завдання і межі дослідження, тобто коло питань, на які треба дати відповідь. Якщо якісь аспекти проблеми виходять за рамки дослідження, це спеціально обговорюють і мотивують.

Методи наукового дослідження

З недавнього часу вимогою до написання магістерських робіт стала підготовка окремого розділу: Методика дослідження. У бакалаврських роботах такої вимоги немає, але методи дослідження зазначаються у Вступі. Часто студентам доволі важко визначити, які саме методи треба застосовувати під час написання наукової роботи. Наведемо приклади основних методів з поясненням їх характерних рис.

Метод – це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретної задачі. У кожному науковому дослідженні можна виділити два рівні:

- емпіричний, на якому відбувається процес накопичення фактів;
- теоретичний – досягнення синтезу знань.

Відповідно до цього вчені поділяють методи пізнання дійсності на три групи:

а) методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);

б) методи, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, моделювання);

в) методи теоретичного дослідження (ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод, гіпотеза та припущення, історичний метод).

Лінгвістичне дослідження характеризується вживанням сукупності різноманітних методів: як загальних, які були зазначені вище, так і окремо лінгвістичних, основними з яких є:

Метод компонентного аналізу – це метод дослідження змістовного боку значущих одиниць мови, який має на меті розподіл значення на мінімальні

семантичні складові. Цей метод був вперше використаний при дослідженні лексичного матеріалу. Він ґрунтується на гіпотезі про те, що значення кожної одиниці мови складається з семантичних компонентів (сем) і що словниковий склад мови може бути описаний за допомогою обмеженого числа семантичних ознак.

Метод дистрибутивного аналізу – метод дослідження мови, що ґрунтується на вивченні оточення (дистрибуції) окремих одиниць у тексті і не використовує відомості про повне лексичне або граматичне значення цих одиниць. Спочатку цей метод застосовувався у фонології та морфології. Пізніше він був доповнений іншими експериментальними прийомами та числовими методами обробки мовного матеріалу і використовувався для дослідження всіх рівнів мови, включаючи синтаксис і семантику.

Моделювання – метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів. Модель у цьому випадку замінює об'єкт дослідження і є джерелом інформації про нього: «Модель – штучно створений лінгвістом реальний або уявний пристрій, який відтворює, імітує своєю поведінкою (зазвичай у спрощеному вигляді) поведінку будь-якого іншого («справжнього») пристрою (оригіналу) у лінгвістичних цілях».

Метод субституції – використовується щодо позиційної структури речення і слугує для визначення кола слів та конструкцій, які можуть займати те чи інше синтаксичне місце.

Метод транспозиції – перенесення слів і словосполучень з однієї синтаксичної позиції в іншу. Він дозволяє описати відношення між формою слова (або словосполучення) та його синтаксичною функцією.

Метод опозиції – передбачає розподіл протиставлених одиниць на частково загальні (підстави для порівняння), частково різні елементи, так звані диференціальні ознаки. Ідентифікація одиниці полягає у встановленні тих ознак фонетичної або семантичної субстанції, якими відрізняються ці одиниці одна від одної. Поруч з методом компонентного аналізу, цей метод використовується у дослідженні об'єктивних, позамовних, денотативних зв'язків слів та інших знаків і висловлювань, відтворення дійсності у їхній семантиці.

Метод трансформації – один з експериментальних прийомів демонстрації синтаксичних та семантичних подібностей та розбіжностей між складними мовними об'єктами через подібності та розбіжності в їх трансформаційних потенціалах (наборі допустимих ними трансформацій). Цей метод використовується в наукових дослідженнях з синтаксису, словотвору та семантики (внутрішньомовні зв'язки мовних знаків) – поруч з методом дистрибутивного аналізу. При перекладі ж художньої прози та поезії використовується разом з іншими, **денотативний метод**: “*The denotative approach treats different languages as closed systems with specific relationships between the forms of different languages are established via conceptual equivalence*”.

При письмовому перекладі також використовується **метод сегментації тексту**, який полягає у поділі тексту на сегменти, вибірці з кожного сегменту домінуючої інформації, її умовному кодуванні, що створює опорні змістовні пункти для оформлення перекладу.

Метод контрастивного аналізу (зіставний) полягає у зіставному вивченні двох, рідше декількох мов, для вияву їхніх подібностей та розбіжностей на всіх рівнях мовної структури. Цей метод лежить в основі контрастивної лінгвістики. Рідна мова розглядається як вихідна модель – «мова-еталон» (source language), з якою за лінією подібностей і головним чином розбіжностей порівнюється, іноземна мова, що вивчається (*target language*) і навпаки. В контрастивних дослідженнях головна увага приділяється специфічним рисам мов, які порівнюються, в той час як вивчення будь-якого одного мовного явища на матеріалі двох різних мов передбачає використання **типологічного методу**. До контрастивного і типологічного методів належить і так званий **метод «Чорної скриньки»** - це метод дослідження процесу перекладу, який полягає у вимірюванні та зіставленні даних вихідного тексту з даними тексту перекладу.

Як зазначає О.О. Селіванова, у лінгвістиці тексту головним методом вважається **контекстуально-інтерпретаційний**, сутність якого полягає в дослідженні тексту у різних типах контексту на основі інтерпретації

дослідником текстових категорій та компонентів. Студентам, які здійснюють комплексний аналіз тексту, доцільно ознайомитись з методом діалогічної інтерпретації, детально описаним у книзі О.О.Селіванової «Основи лінгвістичної теорії тексту та комунікації». Також у цій книзі пояснюється сутність *методу когнітивного картування*, основного методу когнітивної науки – *методу концептуального аналізу* та інших.

Кількісні або статистичні методи дозволяють кількісно описати поведінку різних мовних одиниць у тексті: частоту вживання, їх розподіл у текстах різного жанру, сполучуваність з іншими одиницями тощо.

Етимологічний метод – сукупність прийомів дослідження, які направлені на розкриття походження слова.

Наукове дослідження не повинно обмежуватись використанням того чи іншого методу, а повинно намагатися поєднати різні загальні та окремі лінгвістичні методи. Наприклад, у науковій роботі з перекладознавства застосовується комплексний порівняльно-перекладознавчий аналіз, який базується на методах зіставного, контекстуального, історико-культурного аналізів, герменевтико-інтерпретативному та дескриптивному методах.

Порівняльно-перекладознавчий аналіз передбачає зіставлення оригінального тексту англійською мовою з текстами перекладів українською мовою. Таке зіставлення дозволяє отримати дані про ступінь близькості на рівні змісту оригіналу та перекладів та визначити прийоми досягнення динамічної еквівалентності у перекладі.

В основній частині, яка, у свою чергу, може структурно ділитися на дрібніші компоненти (розділи, частини, параграфи тощо), з точки зору поставлених у вступі завдань аналізують і узагальнюють емпіричний матеріал (приклади), у першу чергу, взятий з виконаного перекладу. Як вже зазначалося, як виняток можливим є долучення емпіричного матеріалу, запозиченого у інших авторів, але з обов'язковою вказівкою джерела запозичення.

Найбільшу увагу в цій частині роботи приділяють аналізу різних підходів до трактування даного явища у різних авторів, виявленню критеріїв, які

вкладаються і можуть лягати в основу його наукової класифікації. Зміст цієї частини роботи ніяк не має зводитись тільки до коментування часткових випадків перекладу за принципом «муки перекладацькі», тобто до перерахування в яких саме місцях тексту перекладач зіштовхнувся з труднощами і як він їх долав. Конкретні приклади функціонування того чи іншого явища при перекладі слід використовувати виключно для ілюстрації і підкріплення (чи спростовування) тієї чи іншої теоретичної тези.

Слід звернути увагу на те, аби між розділами основної частини – як, і усіх інших – існував логічний зв'язок і природній перехід.

Висновки мають містити підсумки, які відповідають цілям і завданням, сформульованим у вступі.

Робота виконується, як правило, українською мовою, тобто мовою, якою викладаються дисципліни. Написання роботи іноземною мовою має бути мотивованим і аргументованим.

Як вже зазначалося, мінімальний обсяг практичної частини бакалаврської роботи (перекладу) встановлений у 1,5 авторські аркуша. Таким є і мінімальний обсяг теоретичної частини, тобто 35-36 сторінок, не рахуючи додатків. Таким чином, мінімальний загальний обсяг дипломної роботи складає 70-75 сторінок. Таким має бути обсяг робіт, які не будуть містити переклади.

НАУКОВИЙ АПАРАТ І ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

В бакалаврській роботі має бути титульний аркуш (додаток 2), за яким слідує зміст, і в кінці, у додатку, - бібліографічний список використаної літератури. Крім того, як вже зазначалося, додаток може включати таблиці, термінологічні списки (глосарії), іменний покажчик тощо.

ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ СПИСКІВ

У список використаної літератури включають не всі роботи, з якими студент ознайомився в процесі бібліографічного пошуку, а лише ті – кількістю, як правило, не менше двадцяти, - які цитуються, на які посилаються, які так чи інакше були використані для випрацювання концепції. До нього, як правило, не включають двомовні словники, якими студент користувався при перекладі як допоміжним засобом (за винятком робіт з лексикографії і суміжної тематики, де

вони слугували предметом дослідження). Також не рекомендується включати у цей список підручники, якщо вони у такій якості не були предметом дослідження.

Літературу у списку розташовують за мовою написання (спочатку мова, якою написана бакалаврська робота, потім інші), чітко за алфавітом авторів і назви (якщо на титульному аркуші монографії чи збірки автори не вказані). Класифікація і, відповідно, розташування видань за важливістю чи значущістю не дозволяється.

Бібліографічний опис видання, включеного до списку використаної літератури, наводять повністю, відповідно до державних стандартів, які діють на момент написання бакалаврської роботи (а не на момент виходу в світ цитованого твору чи використання його іншим, цитованим автором).

В Україні існує система стандартів з інформації, бібліотечної і видавничої справи, яка передбачає уніфікацію оформлення документів, що виходять в країні. Державні стандарти, які входять до цієї системи, підготовлені на основі відповідних міжнародних правил і стандартів. Вони забезпечують рівнозначну участь вітчизняних виробників документів у світовій інформаційній спільноті, тому їхні вимоги необхідно обов'язково враховувати в інтересах самого ж автора.

Наведемо приклади бібліографічного опису книги індивідуального автора (одного чи двох індивідуальних авторів):

Попович А. Проблемы художественного перевода: Учебное пособие / Пер. со слов. – М.: Высшая Школа, 1980. – 199 с.

Книги чотирьох і більше авторів описують під назвою, наприклад:

Концепт // Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. Краткий словарь когнитивных терминов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1996. – С. 90-93.

Приклад бібліографічного опису колективної монографії:

Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Вікторіанська доба в українському художньому перекладі. – Науково-популярна монографія, - Київ: Кондор, 2013 р. – 195 с.

Приклад бібліографічного опису роботи, включеної до збірки наукових праць, назва якої складається з типового слова і назви колективу у вигляді родового слова:

Гладуш Н.Ф. Актомовленнева послідовність у діалогічному дискурсі // Слово і речення: синтактика, семантика, прагматика. Матеріали міжнар. наук. конф., Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2013 р. - С. 115 – 120.

Приклад бібліографічного опису роботи, опублікованої в періодичному виданні:

Гладуш Н.Ф. Translation as a speech act // Освіта, менеджмент і бізнес: світовий вимір. Серія: Філологічні науки. 2011. № 3. С. 4–7.

Приклад бібліографічного опису неопублікованої дисертації:

Смуцинська І. В. Модальність французького художнього тексту: типи та засоби вираження: Дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.05. – К.: КНУТШ, 2003. – 478 с.

Приклад бібліографічного опису автореферату дисертації:

Хайруллин В. И. Лингвокультурологические и когнитивные аспекты перевода: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.19. – М., 1995. – 46 с.

Якщо в бакалаврській роботі використана тільки одна чи декілька робіт зі збірки, рекомендується включати їх до списку використаної літератури в алфавітному порядку їх авторів, а не за алфавітом назв.

Якщо в бібліографічному списку фігурують декілька робіт одного і того самого автора, їх розташовують в хронологічному порядку за хронологією публікації.

Як видно з наведених вище прикладів, в бібліографічному описі, як у списку використаної літератури, так і у посиланнях (виносках), слова, що позначають вид видання (книга, журнал, збірка тощо), ані у повній, ані у скороченій формі не вживаються. Замість них ставлять умовно-розділовий знак //. Не беруть в лапки, на відміну від звичайного тексту, назву видання (за винятком назв-цитат), назву видавництва, заголовки періодичних і продовжуваних видань. Незалежно від орфографії об'єкту опису дотримуються сучасних норм орфографії.

Докладніші відомості про правила бібліографічного опису видань можна здобути у відповідних стандартах і довідниках.

ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ І ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

Під час написання бакалаврської роботи слід дотримуватись загальноприйнятих правил цитування.

Усі цитати, фактичні дані, статистика, запозичені конкретні ідеї і погляди мають супроводжуватись бібліографічними посиланнями на джерело запозичення.

При прямому цитуванні всю цитату беруть в лапки, випущений у ній текст позначають трьома крапками. В останньому випадку смисл цитати не має викривлюватись. Неможна довільно об'єднувати в одну декілька цитат.

Якщо наводять не точний текст цитати, а її переказ, цитату в лапки не беруть, а посилання на джерело подають в кінці запозиченого матеріалу. Рекомендується такий переказ супроводжувати зворотами типу «*На думку...*», «*Як вважає...*», «*Як відзначає...*».

Все сказане вище відноситься і до запозичення матеріалу, який міститься у бакалаврських роботах попередніх років.

Плагіат може призвести до негативного відгуку і незадовільної оцінки на захисті.

Бібліографічні посилання бувають внутрішньотекстовими (які є нерозривною частиною тексту), підрядковими (внесені у нижній частині полоси), і затекстовими (винесені за текст всієї роботи чи її розділу).

Перший тип виноска застосовують, коли значна частина посилання органічно увійшла в текст, наприклад: *...У своїй книзі «Язык и перевод» (М., 1975) Л.С. Бархударов робить висновок: «текст перекладу ніколи не може бути повним і абсолютним еквівалентом тексту оригіналу» (с.11). Або «...Про це, зокрема, пише Л.С. Бархударов (Бархударов Л.С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода. М., 1975. С.11).*

Другий тип виноска у наукових роботах найбільш прийнятний, оскільки не утруднюючи пошуку джерела, дозволяє одразу ж, у процесі читання, надати необхідну довідку. У цьому випадку там, де за змістом потрібне посилання (після статистичних даних, завершення цитати або закінченої думки і

пояснюючого тексту, що відноситься до неї тощо), у тексті на верхній лінії шрифту ставлять знак виноски – порядковий номер, а внизу сторінки під тим же порядковим номером наводять первинне підрядкове посилання, яке включає в себе усі обов'язкові елементи опису.

Коли застосовують затекстові посилання (наприклад, при багаторазових посиланнях на один і той же твір), вони можуть бути під відповідними порядковими номерами винесені в кінець роботи чи розділу.

Існують й інші передбачені відповідними стандартами варіанти оформлення посилань. Наприклад, твори, включені у список використаної літератури, наведений у кінці роботи, нумерують, а у тексті, там, де за змістом потрібне посилання, в квадратних дужках, в лінію з основним текстом, арабськими цифрами вказують спочатку номер видання, на яке посилаються, а потім номер сторінки, наприклад: [5, с. 48].

Зрозуміло, в одній роботі застосовують тільки один тип посилань.

Нумерація посилань має бути не порядковою, а наскрізною, яка проходить через всю роботу.

Повторні посилання наводять в скороченому вигляді.

Якщо у бакалаврській роботі використано декілька творів одного і того самого автора, повторне посилання включає в себе прізвище і ініціали автора, назву твору і номер сторінки, наприклад: *Бархударов Л.С. Язык и перевод. С. 15.*

Опис збірки скорочують до назви і номера сторінки.

Якщо посилання роблять на один і той же твір і в роботі використано тільки один твір даного автора, вона має таку форму: *Комиссаров В.Н. Вказ. твір. С. 16.*

Якщо декілька посилань на один і той самий твір подаються безпосередньо одна за одною, наступні посилання наводять у такій формі: *Там само. С. 17* або (якщо посилаються на ту саму сторінку) *Там само.*

Якщо у тексті є декілька повторних посилань на різні твори одного і того самого автора, то довгу назву твору скорочують до одного-двох слів, а випущений текст замінюють трьома крапками:

Первинне посилання:

Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): Монографія. – К.: ВПЦ «Київський Університет», 2004. – 522 с.

Повторне посилання:

Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади ...С. 53.

Так робиться і з назвами видань, на титульному аркуші яких автора не позначено.

Якщо в роботі наводять цитату, запозичену не з твору цитованого автора, а з роботи іншого автора, тобто з інших рук, посилання має таку форму: Цит. за: *Комиссаров В.Н. Лингвистика и перевод. М.: Международные отношения, 1980. С. 53.*

ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Перед тим як роботу надрукувати чи набрати на комп'ютері, її піддають ретельному літературному редагуванню і виправленню. При цьому слід дотримуватись правил оформлення різних типів мовлення мовою перекладу.

Особливу увагу слід звернути на вживання прописних літер при написанні власних імен осіб, назв порід тварин тощо, утворених від географічних назв, імен дійових осіб в байках, казках і п'єсах, прикметників і прислівників, утворених від індивідуальних, географічних і адміністративно-територіальних назв, назв подій і епох, знаменних подій, документів, посад, літературних творів, організацій, установ і фірм тощо. Правила їх правопису в іноземних мовах і в українській мові частіше за все не співпадають, і посилання на те, що так (тобто з порушенням правил грамотності) пишуть на рекламних стендах або в оголошеннях, які публікують деякі засоби масової інформації, зрозуміло, переконливим аргументом вважатися не можуть.

Робота студента-лінгвіста, яка містить величезну кількість орфографічних, граматичних і пунктуаційних помилок, справляє несприятливе враження.

Під час виникнення труднощів слід звертатися до спеціальних довідників і посібників, наприклад:

Розенталь Д.Э. и др. Справочник по правописанию, произношению, литературному редактированию: Для работников печати. М.: Московская международная школа переводчиков, 1994. – 400 с.

Нумерація тексту (пагінація) бакалаврської роботи має бути суцільною, з першого аркуша до останнього, причому першою сторінкою вважається титульний аркуш. Порядковий номер сторінки проставляють арабськими цифрами у верхній частині сторінки (крім титульного аркуша).

Зміст (слово «ЗМІСТ») розташовують до тексту видання.

Відредаговану роботу потім передрукують. З самого початку необхідно привчити себе дотримуватись правил розташування тексту на сторінці. Це дасть можливість у подальшому, коли доведеться мати справу з видавництвами, уникнути повторних передрукувань.

Особливо чітко необхідно дотримуватись розміру поля, ліве має бути більшим, оскільки воно зменшиться після перепльоту.

ПРЕДСТАВЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ. ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Терміни завершення основних етапів бакалаврської роботи встановлюють за узгодженням з науковим керівником. Разом з тим слід мати на увазі, що навчальний відділ, як і на попередньому курсі, встановлює терміни рубіжного контролю за роботою студента і мінімальний відсоток виконання роботи, необхідний для того, аби студент був допущений до весінньої екзаменаційної сесії. Цей фактор при плануванні роботи необхідно обов'язково враховувати.

Повністю готова бакалаврська робота подається для перевірки науковому керівникові до початку весінньої екзаменаційної сесії. Перевірена робота повертається автору для доопрацювання і/або остаточного оформлення. Оформлену роботу з висновком наукового керівника про допущення її до захисту (додаток 3), переплетеним разом з текстом бакалаврської роботи, подають на кафедру в двох екземплярах не пізніше визначеного терміну. Разом з текстом бакалаврської роботи представляють також ксерокопію тексту оригіналу, перекладеного як практичну частину, разом з ксерокопією титульного аркуша видання, в якому текст оригіналу був опублікований.

Студенти, які не здали бакалаврську до вказаного терміну, не можуть бути допущені до державних іспитів.

По кожній бакалаврській роботі кафедра завчасно виділяє рецензента, який готує про роботу розгорнутий письмовий відгук.

Відгук рецензента, як правило, включає в себе: оцінку актуальності теми, правильності теми, наявності, глибини і об'єктивності аналізу наукової літератури, наявності з теми, чітко сформульованих цілей, завдань і меж дослідження, повноти розкриття теми, наявності чи відсутності наукової класифікації розглянутих явищ, правомірності застосовуваних критеріїв, логічності викладу, переконливості та обґрунтованості висновків, можливості їхнього застосування у практиці перекладу, обсягу бібліографії, правильності оформлення роботи, а також конкретний аналіз якості виконаного перекладу. В кінці рецензії робиться загальна оцінка роботи.

Автор роботи має право завчасно, до дня захисту, ознайомитись з відгуком рецензента для підготовки до захисту.

Бакалаврська робота з відгуком рецензента має бути представлена у державну атестаційну комісію (ДАК) за п'ять днів до захисту.

Захист бакалаврської роботи відбувається на відкритому засіданні ДАК. Для доповіді, яку готують завчасно, частіше за все в письмовому вигляді, і, як правило, узгоджують з науковим керівником, студенту відводиться 10-15 хв. При цьому студентом можуть використовуватись заздалегідь підготовлені схеми, графіки, діаграми та інший ілюстративний матеріал. Після доповіді члени ДАК і всі присутні мають право ставити студентові питання, що стосуються теми його дослідження, суміжних проблем чи виконаного ним перекладу. Відповіді на питання мають бути стислими, чіткими і змістовими. Після цього пропонують виступити офіційному рецензентові або, у випадку відсутності останнього, зачитують його відгук. У якості неофіційного рецензента може виступити будь-який з присутніх. Студент має право у висновках відповісти на зауваження офіційного чи неофіційного рецензента, роз'яснити свою точку зору, дати пояснення з приводу недоліків чи зауважень тих, хто виступав.

Після захисту кожного студента або, що буває частіше, після захисту останнього з призначених на цей день, державна атестаційна комісія на закритому засіданні, на якому мають право бути присутніми науковий керівник і рецензент, обговорює результати захисту роботи кожного студента. При цьому враховують не тільки думку офіційного рецензента, але й продемонстроване студентом вміння чітко формулювати і аргументувати свої думки, вести наукову і професійну дискусію. Державна атестаційна комісія може спеціально відзначити ту чи іншу бакалаврську роботу за наявність у ній особливих позитивних якостей, а студента – за проявлені під час захисту якості. За результатами захисту випускова кафедра може рекомендувати студента до продовження освіти в аспірантурі (рішення кафедри має бути затверджено вченою радою інституту).

Перший екземпляр кожної бакалаврської роботи зберігається в архіві кафедри протягом встановленого терміну зберігання.

Додаток 1. Зразок титульного аркушу курсової роботи

Київський університет імені Бориса Грінченка

Гуманітарний інститут

кафедра перекладу

І.О. Іваненко

Відтворення міфологічних образів в англійських перекладах драми Лесі

Українки «Лісова пісня»

Курсова робота студентки ФПб-1-11-4

«До захисту»

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук

доцент

«.....»-----2014 р.

Київ 2014

Додаток 2. Зразок титульного аркушу бакалаврської роботи

Київський університет імені Бориса Грінченка

Гуманітарний інститут

кафедра перекладу

І.О. Іваненко

Відтворення міфологічних образів в англійських перекладах драми Лесі

Українки «Лісова пісня»

Бакалаврська робота студентки ФПб-1-11-4

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук

доцент

«.....»-----2014 р.

Рецензент

кандидат філологічних наук

доцент.....

Київ 2014

Кожна наукова робота має містити *Summary*, написане англійською мовою. У *Summary* стисло викладається головний зміст наукового дослідження.

Типові помилки студентів при написанні Summary

Актуальність теми – перекладаючи слово **актуальність**, не використовуйте слово **actuality**. Краще використовувати конструкції *The relevance/ importance of the work...; This work is relevant/ important because...; The research is the first comprehensive examination of ... in the light of translation studies.*

Актуальний – *relevant, urgent, pressing, important, to the point*, але не *actual*.

Апробація роботи – *approbation*.

Аргумент – *reasons, convictions*.

Безумовно – *clearly, obviously, а не unconditionally*.

Більше/ менше; у два/ три рази більше – *twice/three times as many або as much*. Проблеми найчастіше виникають зі словом менше. Можна перекласти і як *one half/ one third*, можна звернутися і до відсоткового вираження: *In this article the number of complex sentences dropped by half/ by fifty percent*. У **півтора рази менше** – *half as much/ many*.

Взявши до уваги, враховуючи – *bearing in mind, considering*.

Варіант перекладу – *version* (якщо йдеться про цілий текст – *Wettlin's version of Tolstoy's Anna Karenina*), *translation, way of translating, possibility* (якщо йдеться про окреме слово або словосполучення). Також скорочений варіант – *a shortened version*; початковий варіант – *the original version*; варіанти слова – *variant forms of a word*. Англійське слово *variant* рідко відповідає українському слову варіант (у значенні одного з набору можливостей, які пропонуються для розгляду) і ближче до українського модифікація, тип, вид, різновид.

Вдалиий – *good*. Це вдалиий варіант перекладу – *This is a good translation*.

В галузі – *in the domain of... , in the of...*

Відповідати вимогам – *to confirm the requirements*.

Відповідати меті – *to suit the purpose.*

Відповідний, відповідати – найчастіше ці слова автоматично перекладаються як *corresponding, to correspond*. Однак, насправді набагато кращим англійським еквівалентом є *appropriate i relevant*, а для дієслова – *to be consistent with: Thorough investigation of research topic using appropriate methods, supported by thorough review of relevant literature, and presented in a well-structured framework.*

Відповідно до вищевикладеного (згідно з) – *in regard to the above said/ above mentioned.*

Визначається – *is defined.*

Визначальна риса – *defining feature.*

Викликати труднощі при перекладі – *to produce difficulties for...*

Виконувати функцію – *to fulfill the function.*

Випадкова вибірка – *random selection.*

Випускна (фахова) робота на ступінь бакалавра – *research.*

Вирішити проблему – *to resolve the problem.*

Висловити ідею – *suggest/ propose that, але не express the idea.*

Виходячи із припущення – *to proceed from the assumption.*

Виходячи з цього – *hence.*

Вищесказаний, вищезгаданий (представлений, існуючий, який розглядається) – *the, this.*

Робити вагомий внесок – *to make a valuable / significant contribution to (не solid).*

Вплив на – *the impact of... on...*

Всебічно – *in all-round view, as a whole, in one's entirety (from all sides звучить неідіоматично).*

Всебічний, вичерпний аналіз – *extensive, comprehensive analysis.*

В цілому – *in all, all in all, in toto (Latin).*

Вчені – *scholars, academics, thinkers, scientists (передбачає вузький контекст).*

Ґрунтується на – *rests on, is based on.*

Даний - ...*this, the. Given* – вживається в основному в математиці та техніці в значенні «певний». У даному випадку – *in this (particular) case*; на даному етапі – *at this stage*; в даний момент – *at this time*.

Диплом – *a diploma in smth from Odessa National University*. Також: *to have a bachelor's / master's degree in smth from Odessa University*.

Дипломна робота – *senior thesis*.

Достатньо сказати – *suffice it to say that*.

Достовірний – *meaningful, reliable, credible*.

Доцільний – *appropriate (expedient* – англійський псевдоеквівалент, в англійській мові вживається не так часто, як в українській, і майже завжди у негативному контексті): Ми вважаємо за доцільне дотримуватися/ визначити – *We find it appropriate/ advisable to keep to/ to maintain/ to note*.

Завдання дослідження – не лише *task*, але й *goal, objective, problem*. Слід також пам'ятати, що в той час як дієслову доконаного виду (вирішити завдання) часто відповідає англійське *to accomplish (the task)*, або *to solve (the problem)*, при недоконаному виді дієслова (вирішувати завдання) часто краще підходить *to address: We are addressing the challenges/ difficult tasks of...*

Загальноприйнята точка зору – *a generally assumed point of view*.

Займати особливе місце – *to stand out*. Здійснюється на основі – *is undertaken / is carried out / is done on the basis of*.

З метою – зазвичай опускається, передається інфінітивом, прийменником *for*.

З одного боку – *for one thing*.

З точки зору – *as regards, concerning, from a standpoint*.

З нашої точки зору – *in our opinion, as we see it*.

Іншими словами – *to put it differently*.

Комплексний характер – *complex character* (складний підхід – *comprehensive, far-ranging approach*).

Конкретизувати – *to be more specific about something, to specify*. Конкретні – *actual, definite, specific, practical* (краще, ніж *concrete*). Коло, комплекс проблем – *a set / range / number*, але не *circle*.

Курсова робота – course/ term paper.

Магістерська робота – master's thesis.

Матеріал дослідження – the scope/ volume of the investigated material; the material/ matter under investigation.

Мета дослідження – the aim, objective, goal of the research.

Йдеться про – I am (we are) referring to... або this is. Звороти "...what is involved is/ the matter involves - звучать штучно.

На основі - ...based on, supported by: Perceptive analysis, using considered choice of research methods, supported by critical review of relevant literature, ...

Напрямок роботи/ дослідження – aspects of work, areas of research; (direction – у цих випадках переклад невдалий).

Наріжний камінь – the kingpin of...

Науковий – academic, scholarly.

Науковий світ – (університетський світ, наукове співтовариство) – academe, academia, the Academy.

Науковий керівник – thesis adviser/ term paper adviser.

Не вимагає пояснення – to be self-explanatory.

Не входить до рамок дослідження – to lay beyond the scope of research.

Незаперечним є - ... seem indisputable/ clear; what is unquestionable is...

Незважаючи на – notwithstanding something.

Не має на меті торкатися – intended not to deal with.

Не менш значущими – just as important, equally important, але не no less important.

Необґрунтованість – inconsistency/ groundlessness: **Подальші** дослідження продемонстрували необґрунтованість цих тверджень. – Subsequent research shows that those statements were absolutely groundless.

Необґрунтоване твердження – groundless statement.

Необґрунтований (принцип, підхід, аргумент) – unfounded/ untenable/ wrong/ unworkable.

Необхідно підкреслити – it should be stressed/ emphasized.

Новизна дослідження – хоча деякі словники дають варіант “*novelty*”, останній краще використовувати у значенні «новинка, новшество». Longman Activator дає таке визначення *novelty*: something that is interesting because it is new and unusual especially when this makes people think it is not very serious. Більш адекватним еквівалентом ми вважаємо слово *innovation* – something such as a new idea, method or system that has never been thought of before, especially one that is better than previous ones (Longman Activator).

(Загалом) обґрунтованим вважається висновок про те, що - what is fully justified is the conclusion.../ something that would seem fully justified is the conclusion...

Обґрунтувати – to explain, to give/ offer reasons/ arguments.

Об’єктивний – objective: an objective approach, objective fact, objective evidence (об’єктивні дані), objective opinion. Але є й інші варіанти: об’єктивна оцінка – an impartial assessment; об’єктивне ставлення – unbiased/ fair-minded attitude; об’єктивно кажучи – in fairness; заради об’єктивності слід визнати – in all fairness, one has to recognize...

Обумовлюватися – result from, spring/ arise/ stem/ derive from (to be conditioned by вживається в основному при перекладі науково-технічних текстів): Велика кількість оцінок лінгвістів обумовлена... Many of linguists’ assessments are based on...

Основна думка твору – the author’s message.

Особлива увага була приділена – particular attention was paid to...

Очевидно – it is self-evident that...

Піддано (аналізу) – to subject to analysis...

Підкреслює – emphasizes, stresses, underlines.

Підтвердити – to state again, to stress.

По відношенню – towards, regarding, concerning. Доволі часто випускається при перекладі.

Позначати – to designate.

Потребує коректив – need adjustments/ modification (correction - має обмежене коло вживання).

Практична цінність (дослідження) – *practical applications.*

Практично (усі питання) – *nearly, virtually.*

У практичному плані – *in actual fact, really.*

Присвячена робота – *(this work) contributes to/ represents/ enables.*

Майже половина усіх ...припадає на ... - *... accounts for almost half of all ...*

На них припадає майже 10% усіх трансформацій – *They account for almost 10% of all transformations.*

Здійснювати дослідження – *to do/ to carry out research in/on...*

Про це свідчить – *this is proved/ shown by...*

Розрахована перш за все на... - *is designed primarily for...*

Розробити – *to work out, draw out, to develop, to pursue.*

Серед них – *these include (among them are* – звучить незграбно, особливо на початку речення).

Створювати проблему – *to constitute a problem.*

Скласти таблицю – *to devise a table.*

Суперечливий – при перекладі цього слова слід пам'ятати про те, що воно не однозначне. У значенні «той, що викликає суперечки, полеміку» його перекладають як *controversial*, у значенні «сумнівний» - *doubtful, disputed, pending issue.*

Спричинено низкою – *has resulted from, come from...*

Суб'єктивний – крім *subjective* слід пам'ятати і про інші варіанти: *суб'єктивна думка* – *one person's opinion/ independent views*; суб'єктивний підхід – *a biased approach.*

Суцільна вибірка – *consecutive selection.*

Схема – *diagram* (фальшивий друг перекладача *scheme* частіше за все позначає план, комбінацію або навіть махінацію).

Схематично – *diagrammatically. This might be shown diagrammatically.*

Схематичний підхід – *a simplistic approach.*

У схематичному вигляді – *a simplified form.*

Теза – *argument, statement, point. Тези (матеріал, підготовлений до бесіди, виступу)* – *talking points/ highlights, main points.*

Теоретична значущість (дослідження) – *theoretic significance/ importance.*

Тісно пов'язаний – *is closely related to...*

Той, що розглядається – *the, this.*

У зв'язку – *given, але не in connection with.* Успішно (вдало) використовується – *to be used to advantage.* Уточнити (думку, висловлювання) – *to clarify;* уточнити у значенні виправити – *to amend.* Звороти типу «він уточнив, що/ у статті уточнюється краще перекладати, не звертаючись до найчастотнішого у перекладах і, як правило, невдалого *to specify.* Допускається *he (the article) pointed out/ indicated.* Ще один приклад: *У цих статтях нічого кардинального немає, вони лише уточнюють поняття, терміни. – There is nothing radically new in these articles; they just contain updated/ more specific definitions and terms.*

У цьому випадку – *then, this/ being the case,...* (*in that case* звучить англійською буквально та незграбно). У цьому зв'язку – *here, therefore,* але не *in this connection.*

Хотілося б висловити декілька міркувань – безособові конструкції можуть перекладатися за допомогою займенника *it, особових займенників, конструкції there is: There are several points I would like to make,* але не *wish to express several considerations.*

Цій меті відповідало б створення... – *This goal would be advanced/ helped/ promoted by the establishment/ creation.* Яскравий – широковживане слово, переклад якого, як правило, залежить від контексту: яскравий приклад – *an excellent example* (у позитивному відношенні), *egregious example* (у негативному); яскравий представник – *an outstanding representative;* яскрава фігура – *a formidable figure.*